

**Sprawozdanie z realizacji zadań z zakresu
wspierania rodziny
za rok 2015**

Spis treści

I. Wstęp	4
II. Działania realizowane w ramach Gminnego Programu Wspierania Rodziny....	4
<i>Cel operacyjny 1. Wypracowanie lokalnego systemu ochrony dzieci w rodzinach przeżywających trudności w sprawowaniu funkcji opiekuńczo-wychowawczej .....</i>	<i>4</i>
1. Diagnozowanie problemów rodzin i dzieci na terenie Gminy Piła.....	4
2. Objęcie monitoringiem rodzin zagrożonych kryzysem i przeżywających trudności opiekuńczo-wychowawcze	8
3. Wypracowanie zasad współpracy interdyscyplinarnej na rzecz wsparcia dziecka i rodziny.....	8
4. Tworzenie warunków na rzecz uzyskania przez dzieci i młodzież jak najlepszego wykształcenia i rozwoju zainteresowań	10
5. Podnoszenie kwalifikacji pracowników instytucji oraz organizacji wspierających rodzinę i dzieci	11
6. Wykorzystanie potencjału organizacji pozarządowych w zakresie działań na rzecz dzieci i rodziny	13
7. Rozwój placówek wsparcia dziennego.....	13
8. Pozyskiwanie kandydatów do pełnienia funkcji rodzin wspierających.....	15
<i>Cel operacyjny 2. Wzmocnienie roli rodziny jako naturalnego środowiska wychowawczego i upowszechnianie wiedzy wśród mieszkańców Piły na temat systemu wsparcia rodziny .....</i>	<i>15</i>
1. Promowanie wartości rodziny oraz prawidłowego wzorca postaw rodzicielskich i relacji w rodzinie	15
2. Promowanie działań z zakresu wspierania rodziny realizowanych na terenie Gminy Piła, w tym zadań asystenta rodziny, placówek wsparcia dziennego oraz rodzin wspierających	16
3. Zwrócenie uwagi na istotne problemy społeczne w celu zapobiegania marginalizacji rodzin przeżywających kryzys oraz podniesienia świadomości społeczeństwa o konieczności reagowania na krzywdę dziecka.....	17
4. Upowszechnianie informacji o instytucjach, osobach i możliwościach udzielania pomocy w środowisku lokalnym.....	18
5. Opracowanie i propagowanie materiałów edukacyjnych dotyczących tematyki prawidłowego funkcjonowania rodziny.....	18

6. Współdziałanie ze społecznością lokalną w ramach rodzinnej integracji (imprezy okolicznościowe, festyny rodzinne, osiedlowe itp.).....	19
7. Promocja form aktywnego spędzania czasu wolnego przez dzieci i młodzież.....	20
8. Promowanie grup wsparcia oraz działań skierowanych na wzmocnienie kompetencji rodzicielskich; organizowanie grup samopomocowych.....	21
<i>Cel operacyjny 3. Wspieranie rodziców w pełnionych przez nich funkcjach opiekuńczo-wychowawczych .....</i>	21
1. Opracowanie indywidualnych planów pomocy dostosowanych do rzeczywistych potrzeb rodzin przeżywających kryzys.....	21
2. Udzielanie pomocy materialnej rodzinom znajdującym się w trudnej sytuacji ekonomicznej	22
3. Objęcie wsparciem asystenta rodziny możliwie jak największej liczby rodzin mających trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych	23
4. Wprowadzenie rodzin wspierających do rodzin w kryzysie	24
5. Zwiększenie dostępności do bezpłatnego poradnictwa specjalistycznego (rodzinnego, psychologicznego, pedagogicznego, prawnego) oraz do terapii rodzinnej; prowadzenie grup wsparcia dla osób i rodzin dotkniętych przemocą.	25
6. Organizowanie wypoczynku letniego dla dzieci z rodzin wymagających wsparcia..	26
7. Włączenie wolontariuszy do pracy z rodzinami (pomoc dzieciom w lekcjach, pomoc w opiece nad dziećmi)	27
III. Inne działania w zakresie wspierania rodziny.....	28
IV. Wydatki w ramach realizacji celów Gminnego Programu Wspierania Rodziny.....	29
V. Osiągnięte rezultaty.....	31
VI. Podsumowanie.....	33
Spis wykresów i tabel.....	34

I. Wstęp

Obowiązująca od 1 stycznia 2012 r. *ustawa z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej* (tj.: Dz.U. z 2015 r. poz. 332) nakłada na samorządy obowiązek realizacji zadań wspierających rodziny, przeżywające trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych. Jednym z nich jest opracowanie 3-letniego gminnego programu wspierania rodziny. W Pile aktualnie realizowany jest program wspierania rodziny na lata 2014-2016, który został przyjęty Uchwałą nr LI/669/14 Rady Miasta Piły z dnia 30 września 2014 r.

Gminny Program Wspierania Rodziny Miasta Piły na lata 2014-2016 wpisuje się w *Strategię Rozwiązywania Problemów Społecznych Miasta Piły do roku 2020* w obszarze wspierania rodziny oraz wspomaganie rozwoju dzieci i młodzieży. Sprawozdanie z realizacji ww. programu jest jednocześnie rocznym sprawozdaniem z realizacji zadań z zakresu wspierania rodziny, o którym mowa w art. 179 ww. ustawy. Zadania te w gminie realizuje Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Pile we współpracy z organizacjami pozarządowymi.

II. Działania realizowane w ramach Gminnego Programu Wspierania Rodziny

Cel operacyjny 1. Wypracowanie lokalnego systemu ochrony dzieci w rodzinach przeżywających trudności w sprawowaniu funkcji opiekuńczo-wychowawczej

1. Diagnozowanie problemów rodzin i dzieci na terenie Gminy Piła

Rodziny objęte wsparciem w wypełnianiu funkcji rodzicielskich wywodzą się głównie spośród rodzin objętych pomocą społeczną. W 2015 r. Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Pile udzielił pomocy społecznej **2308** rodzinom. Wśród nich było **1039** rodzin z dziećmi. Przeważały rodziny z jednym dzieckiem (**395 rodzin**) oraz z dwojgiem dzieci (**386 rodzin**). Stanowiły one **75 %** ogółu rodzin z dziećmi. Rodzin z trojgiem i czworgiem dzieci było ogółem **232**. Najmniej liczną grupę stanowiły rodziny z 6 i więcej dzieci (**12 rodzin**). Podobnie sytuacja kształtowała się w poprzednich latach.

Wśród rodzin z dziećmi **40%** stanowiły rodziny niepełne. Także pomiędzy nimi przeważały rodziny z jednym i dwojgiem dzieci, które stanowiły **78%** ogółu rodzin niepełnych.

Wśród problemów, z powodu których pilskie rodziny były objęte społecznym wsparciem, niezmiennie od lat najważniejszymi są: ubóstwo, bezrobocie, długotrwała lub ciężka choroba oraz bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego. Działania realizowane w ramach wspierania rodziny obejmują te z rodzin, których dotyczą problemy opiekuńczo-wychowawcze. W roku 2015 trudności takie odnotowano w **552** rodzinach korzystających z pomocy społecznej.

Informacje o rodzinach przeżywających kryzys oraz mających trudności w prawidłowym wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych pracownicy socjalni pozyskiwali m.in. podczas przeprowadzania rodzinnych wywiadów środowiskowych oraz z jednostek oświatowych, od kuratorów sądowych, przedstawicieli ochrony zdrowia, policji, a także od asystentów rodziny.

Rodziny przeżywające kryzys i borykające się z trudnościami w prawidłowym wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczej mają możliwość korzystać ze wsparcia, jakie zgodnie z *ustawą z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej* ma obowiązek zapewnić im gmina. Wsparcie to polega w szczególności na rozwijaniu umiejętności opiekuńczo-wychowawczych rodziny, podniesieniu umiejętności w zakresie planowania oraz funkcjonowania rodziny, pomocy w jej integracji, przeciwdziałaniu marginalizacji i degradacji rodziny oraz dążeniu do reintegracji rodziny. Powyższe działania wspierające realizują przede wszystkim asystenci rodziny, ale również rodziny wspierające oraz placówki wsparcia dziennego.

Podstawową formą wsparcia dla rodzin jest asysta rodzinna, którą przydziela się rodzinie na wniosek pracownika socjalnego. Asystę rodzinną przydziela się również małoletnim rodzicom opuszczającym młodzieżowy ośrodek wychowawczy, młodzieżowy ośrodek socjoterapii, schronisko dla nieletnich lub zakład poprawczy. Wsparcie w postaci asysty rodzinnej może być przyznane również na mocy postanowienia sądu w oparciu o art. 109 § 4 *ustawy z dnia 25 lutego 1964 r. Kodeks rodzinny i opiekuńczy* (tj.: Dz.U. z 2015 r. poz. 2082).

Asystenci rodziny tworzą Zespół ds. Asysty Rodzinnej, funkcjonujący w strukturze Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Pile. W 2015 r. zatrudnionych w

nim było **12** asystentów rodziny, pracujących w wymiarze **8** etatów, z tego **7** w wymiarze pełnego etatu, **1** asystent w wymiarze 0,65 etatu, **1** asystent w wymiarze 0,35 etatu i **3** asystentów w ramach umowy na zastępstwo. W roku ubiegłym pracowali oni łącznie z **109** rodzinami. Zgodnie z ustawowymi zapisami, jeden asystent rodziny nie może w tym samym czasie prowadzić pracy z więcej niż 15 rodzinami. Rzeczywista liczba rodzin, z którymi pracują poszczególni asystenci rodziny, uzależniona jest od stopnia złożoności problemów w rodzinie oraz od liczby rodzin, w których asystent prowadzi monitoring po zakończonej pracy z rodziną.

Zgodnie z art. 12 *ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej*, asystentem rodziny może być osoba, która posiada wykształcenie wyższe na kierunku pedagogika, psychologia, socjologia, nauki o rodzinie lub praca socjalna; osoba, która posiada wykształcenie wyższe na dowolnym kierunku uzupełnionym szkoleniem z zakresu pracy z dziećmi lub rodziną i udokumentuje co najmniej roczny staż pracy z dziećmi i rodziną lub uzupełnionym studiami podyplomowymi obejmującymi zakres programowy szkolenia określonego przez ministra właściwego do spraw rodziny i również udokumentuje co najmniej roczny staż pracy z dzieckiem i rodziną, bądź osoba posiadająca wykształcenie średnie i szkolenie z zakresu pracy z dzieckiem lub rodziną, która udokumentuje co najmniej trzyletni staż pracy z dziećmi lub rodziną.

Asystenci rodziny, którzy w 2015 r. byli zatrudnieni w Miejskim Ośrodku Pomocy Społecznej w Pile, legitymowali się wykształceniem wyższym, z czego **11** posiadało dyplom magistra, a **1** dyplom licencjata (aktualnie kończy studia II stopnia). Asystenci rodziny ukończyli studia na następujących kierunkach: pedagogika społeczno-opiekuńcza, praca socjalna, pedagogika o specjalności resocjalizacja, pedagogika o specjalności edukacja dla bezpieczeństwa, pedagogika ogólna, pedagogika o specjalności praca socjalna. Ponadto dwóch asystentów rodziny ukończyło studia podyplomowe na kierunkach: oligofrenopedagogika oraz zarządzanie instytucjami pomocy społecznej.

Rodziny, z którymi w 2015 r. pracowali asystenci rodziny, liczyły łącznie **430** osób, w tym **240** dzieci. Największy odsetek rodzin korzystających ze wsparcia asystentów, podobnie jak w 2014 r., stanowiły rodziny, w skład których wchodziło 1-2 dzieci. Łącznie stanowiły one **53%** ogółu rodzin (o 5% więcej niż w 2014 r.). Drugą co do liczebności grupą (podobnie jak w 2014 r.) były rodziny z 3 i więcej dzieci. Stanowiły one **29%** ogółu rodzin objętych asystą. Najmniejszą grupę (**18%**) również stanowiły rodziny nie sprawujące opieki nad żadnym dzieckiem. Ich rzeczywista liczba

zwiększyła się jednak z 15 do 20 rodzin. Zdecydowana większość z nich to rodziny, z których dzieci zostały umieszczone w pieczy zastępczej (18 rodzin), natomiast w jednej rodzinie dzieci pozostały pod opieką drugiego rodzica, a w kolejnej opiekę nad dzieckiem sprawowali dziadkowie, którzy nie byli jednak rodziną zastępczą. Głównym celem pracy z ww. rodzinami było osiągnięcie takiej poprawy w zakresie umiejętności opiekuńczo-wychowawczej rodziców, aby dzieci jak najszybciej mogły wrócić do środowiska rodzinnego.

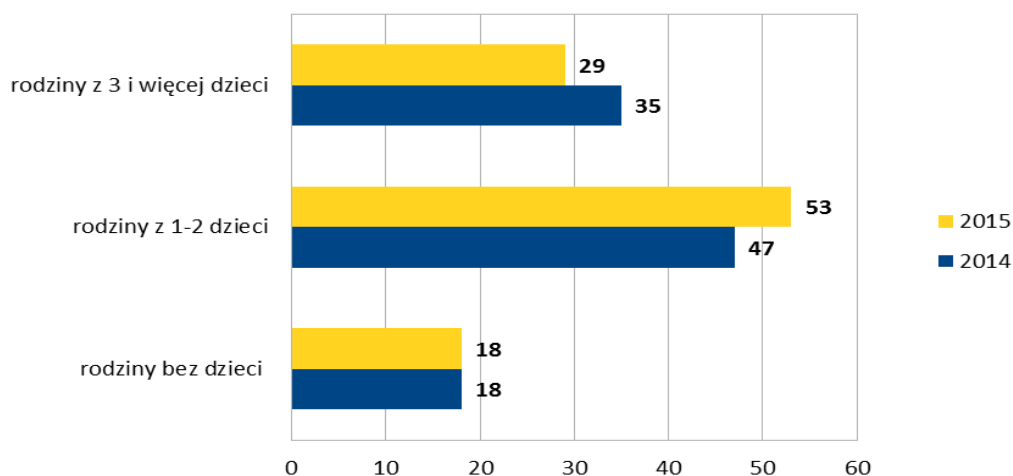
Zgodnie z art. 47 ust. 6 i 7 *ustawy* w przypadku, kiedy w ciągu 18 miesięcy od umieszczenia dziecka w pieczy zastępczej właściwy sąd rodzinny nie otrzyma informacji od organizatora rodzinnej pieczy zastępczej o ustaniu przyczyn, z powodu których dziecko zostało umieszczone w pieczy zastępczej, z urzędu wszczynane jest postępowanie o wydanie zarządzeń wobec dziecka celem uregulowania jego sytuacji prawnej. Działania te mają zapobiec długotrwałemu pobytowi dzieci w pieczy zastępczej. W związku z tym MOPS w Pile od 2015 r. podejmuje działania mające na celu objęcie wsparciem asystentów rodziny możliwie największej liczby rodzin, z których dzieci przebywają w pieczy zastępczej. W minionym roku asystenci rodziny pracowali z **9** rodzinami, z których łącznie **23** dzieci zostało umieszczonych w pieczy zastępczej w 2015 r. Dzieci z **4** rodzin objętych asystą umieszczono w pieczy w trybie interwencyjnym. Ponadto pracowali z **21** rodzinami, z których dzieci trafiły do rodzin zastępczych lub placówek opiekuńczo-wychowawczych w poprzednich latach.

Ponadto asystą rodzinną w 2015 r. objętych było **6** rodzin, w których praca na rzecz powrotu dzieci do środowiska rodzinnego zakończyła się sukcesem, dzięki czemu pod opiekę rodziców biologicznych wróciło **12** dzieci. Należy zaznaczyć, że w 2014 r. do rodzin biologicznych wróciło **5** dzieci z **4** rodzin korzystających ze wsparcia asystentów, a zatem w tym zakresie osiągnięto wzrost efektywności oddziaływań pomocowych.

Strukturę rodzin z uwzględnieniem liczby dzieci pozostających pod opieką rodziców biologicznych przedstawia poniższy wykres.

Diagnoza rodzin objętych asystą rodzinną sporządzona została w oparciu o dane uzyskane od asystentów rodziny. Zbierając je, asystenci brali pod uwagę sytuację w ostatnim dniu prowadzenia pracy z poszczególnymi rodzinami w 2015 r.

Wykres 1. Struktura rodzin objętych asystą rodzinną w 2014 i 2015 r. w ujęciu procentowym

Źródło: Dane Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Pile.

2. Objęcie monitoringiem rodzin zagrożonych kryzysem i przeżywających trudności opiekuńczo-wychowawcze

Zgodnie z art. 15 ust. 1 pkt 16 ustawy z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej, monitoring jest realizowany po zakończeniu pracy asystenta z rodziną. W okresie trwania monitoringu asystent kontaktuje się z rodziną przeciętnie raz w miesiącu, za wyjątkiem sytuacji, kiedy rodzina sama inicjuje kontakt częściej, bądź kiedy asystent poweźmie niepokojące informacje na temat funkcjonowania rodziny. Asystent obserwuje i ocenia, czy rodzina nie ma już trudności w prawidłowym sprawowaniu opieki nad dziećmi. Ponadto w ramach monitoringu asystent zasięga informacji o rodzinie, m.in. od pedagogów i psychologów szkolnych/przedszkolnych, wychowawców, czy kuratorów sądowych. Systematycznie konsultuje się też w sprawach rodziny z właściwym pracownikiem socjalnym.

W 2015 r. asystenci monitorowali sytuację **24** rodzin, z którymi uprzednio zakończyli pracę. Była to liczba porównywalna z 2014 r. Przeciętny czas trwania monitoringu to 6 miesięcy.

3. Wypracowanie zasad współpracy interdyscyplinarnej na rzecz wsparcia dziecka i rodziny

W obrębie MOPS w Pile współpraca interdyscyplinarna na rzecz wspierania dziecka i rodziny polegała przede wszystkim na ścisłej współpracy asystentów z

pracownikami socjalnymi oraz pracownikami innych komórek organizacyjnych ośrodka (Działu Świadczeń Rodzinnych i Alimentacyjnych, Sekcji Realizacji Świadczeń, Ośrodka Wsparcia oraz Dziennego Domu Pomocy). Asystenci rodziny podejmowali lub kontynuowali współpracę również z przedstawicielami innych instytucji, zarówno z terenu Piły, jak i spoza jej obszaru, które realizowały działania na rzecz dziecka i rodziny. Były to przede wszystkim Sąd Rodzinny, kuratorzy sądowi (społeczni i zawodowi), kadra psychologiczno-pedagogiczna szkół i przedszkoli na terenie Piły, lekarze rodzinni, pielęgniarki oraz położne środowiskowe, a także policja. Współpraca ta, podobnie jak w latach poprzednich, miała charakter zarówno konsultacji i wymiany informacji, jak też wspólnie podejmowanych działań na rzecz poprawy sytuacji w rodzinach.

Asystenci rodziny oraz pracownicy socjalni współpracowali również z organizatorami rodzinnej pieczy zastępczej dla dzieci pochodzących z terenu Gminy Piła, a przebywających w rodzinach zastępczych zarówno na terenie powiatu pilskiego, jak i w innych rejonach Polski, w tym z Powiatowymi Centrami Pomocy Rodzinie w Pile, Wałczu, Chodzieży, Wągrowcu, Trzciance, Goleniowie i Miejskim Ośrodkiem Pomocy Rodzinie w Szczecinie oraz z licznymi placówkami opiekuńczo-wychowawczymi, w których przebywały dzieci.

Należy zaznaczyć, że organizatorzy rodzinnej pieczy zastępczej i placówki opiekuńczo-wychowawcze, podobnie jak Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Pile, są realizatorami zadań, które na administrację publiczną nakłada *ustawa z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej*. Współpraca MOPS w Pile z ww. jednostkami zmierza do zasadniczego celu – powrotu dzieci przebywających w pieczy zastępczej do rodzin biologicznych. W jej ramach asystenci rodziny oraz pracownicy socjalni podejmowali następujące działania:

- uczestniczyli w **22** posiedzeniach zespołów do spraw okresowej oceny sytuacji dziecka umieszczonego w rodzinnej pieczy zastępczej, zarówno w Pile, jak i w innych miastach,
- sporządzili **57** informacji o funkcjonowaniu rodzin biologicznych dzieci umieszczonych w rodzinnej pieczy zastępczej na wniosek organizatorów rodzinnej pieczy zastępczej,
- uczestniczyli w **28** posiedzeniach zespołów do spraw okresowej oceny sytuacji dzieci umieszczonych w instytucjonalnej pieczy zastępczej, które odbywały się na terenie placówek opiekuńczo-wychowawczych,

- sporządzili **27** informacji o sytuacji rodzin biologicznych dzieci umieszczonych w instytucjonalnej pieczy zastępczej na potrzeby placówek opiekuńczo-wychowawczych i Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w Pile,
- sporządzili **11** informacji o sytuacji kandydatów na rodziny zastępcze oraz ich funkcjonowaniu w środowisku i **15** opinii o rodzinach zastępczych oraz współpracy z rodziną biologiczną dziecka i asystentem rodziny.

Oprócz tego asystenci rodziny w ramach współpracy interdyscyplinarnej z koordynatorami rodzinnej pieczy zastępczej opracowywali plany pracy z rodzinami, w których dzieci są umieszczone w pieczy zastępczej. Asystenci rodziny sporządzili takie plany pracy łącznie dla **29** rodzin.

W działania z zakresu wspierania rodziny będące przykładem współpracy interdyscyplinarnej wpisuje się również działalność Zespołu Interdyscyplinarnego do spraw przeciwdziałania przemocy w rodzinie. Zespół ten powołuje grupy robocze w celu rozwiązania problemu przemocy w rodzinie w indywidualnych przypadkach. W skład grup roboczych powoływani byli także asystenci rodziny. W roku ubiegłym pracowali w **27** grupach roboczych.

4. Tworzenie warunków na rzecz uzyskania przez dzieci i młodzież jak najlepszego wykształcenia i rozwoju zainteresowań

Warunki, jakie Gmina Piła tworzy na rzecz uzyskania przez dzieci i młodzież możliwie najlepszego wykształcenia i rozwoju zainteresowań niezmiennie pozostają na wysokim poziomie.

W 2015 r. w Pile funkcjonowały:

- 4 kluby dziecięce,
- 4 żłobki (w tym 1 publiczny i 3 niepubliczne),
- 30 przedszkoli (w tym 17 publicznych i 13 niepublicznych),
- 8 szkół podstawowych (w tym 6 publicznych i 2 niepubliczne),
- 3 zespoły szkół,
- 5 gimnazjów (w tym 2 publiczne i 3 niepubliczne, z czego 1 dla dorosłych).

Do klubów dziecięcych uczęszczało **54** dzieci, do żłobków **186** dzieci, do przedszkoli **1975** dzieci, a do szkół podstawowych i gimnazjów **6621** dzieci.

W obrębie szkół funkcjonowały świetlice szkolne oraz świetlice

socjoterapeutyczne, w których dzieci mają zapewnioną pomoc w nauce, a także mają możliwość wzięcia udziału w zajęciach edukacyjnych, kołach zainteresowań oraz w razie potrzeby w zajęciach terapeutycznych. Mówiąc o tworzeniu warunków do uzyskania przez uczniów jak najlepszego wykształcenia oraz rozwoju należy wspomnieć również o placówkach wsparcia dziennego, których działalność reguluje *ustawa z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej*.

Gmina Piła chcąc wzbogacić ofertę skierowaną do dzieci i młodzieży wspiera pilskie organizacje pozarządowe, które w ramach swojej działalności organizują różnego rodzaju zajęcia dedykowane dzieciom i młodzieży. Jedną z tych organizacji jest Stowarzyszenie Taneczne „Beezone”, mające swoją siedzibę w Pile, przy ul. Ludowej 11, które w roku ubiegłym realizowało zadanie publiczne zlecone przez Gminę Piła w trybie konkursowym, na podstawie *ustawy z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego w wolontariacie*. Oferta stowarzyszenia skierowana była do grupy **15 dzieci** w wieku 10-12 lat, dla której stowarzyszenie organizowało zajęcia taneczne, odbywające się w roku szkolnym, w dni powszednie, w godzinach popołudniowych oraz w soboty. Uczestnicy zajęć brali również udział w turniejach tanecznych.

Kolejną formą wspierania rodzin z Gminy Piła mającą na celu m.in. zwiększenie szans rozwojowych i edukacyjnych dzieci i młodzieży, podobnie jak w 2014 r., jest program „Rodzina Trzy Plus”, skierowany do rodzin, mających na utrzymaniu co najmniej troje dzieci w wieku do ukończenia 18 roku życia lub 25 roku życia w przypadku młodzieży uczącej się. Udział rodziny w programie jest bezpłatny, a jego potwierdzeniem jest Karta Dużej Rodziny, która uprawnia do korzystania między innymi z oferty kulturalnej, rekreacyjnej, czy transportowej zarówno na terenie Piły, jak i w całym kraju, gdyż Gmina Piła włączyła się do Ogólnopolskiej Karty Dużej Rodziny. W 2015 r. wydanych zostało **926** kart, w tym **614** kart dla dzieci i **312** kart dla rodziców i opiekunów.

5. Podnoszenie kwalifikacji pracowników instytucji oraz organizacji wspierających rodzinę i dzieci

Zgodnie z art. 176 pkt 2 *ustawy z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej*, do zadań własnych gminy należy m.in. tworzenie możliwości podnoszenia kwalifikacji przez asystentów rodziny. Jednocześnie art. 16 ust. 2 ww. ustawy określa prawo asystentów do korzystania z poradnictwa, mającego na celu zachowanie i wzmocnienie ich kompetencji oraz przeciwdziałanie zjawisku wypalenia zawodowego.

W minionym roku pracownicy Zespołu ds. Asysty Rodzinnej uczestniczyli w szkoleniach, warsztatach i konferencjach organizowanych zarówno w siedzibie Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Piłie, jak i w innych jednostkach na terenie Piły oraz kraju, w tym przez Regionalny Ośrodek Polityki Społecznej w Poznaniu oraz Instytut Rozwoju Służb Społecznych w Warszawie. Obejmowały one następującą tematykę:

- „Dokumentacja asysty rodzinnej” – 1 osoba,
- „ADHD czynnikiem ryzyka uzależnień” – 6 osób,
- „Ochrona rodziny przed przemocą domową – prawne aspekty działań w obszarze przeciwdziałania przemocy w rodzinie” – 6 osób,
- „Szkolenie dla kadry pomocy społecznej w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie” - 2 osoby,
- „Wieloaspektowa analiza przemocy jako zjawiska społecznego z elementami przemocy seksualnej. Rozpoznawanie i interwencja” – 2 osoby,
- „Procedura Niebieskie Karty” – 5 osób,
- „Przemoc w rodzinie psychiczna, fizyczna i ekonomiczna” – 3 osoby,
- „Zasady bezpiecznego kontaktu z osobą zaburzoną psychicznie” – 5 osób.

W ubiegłym roku Gmina Piła uzyskała dofinansowanie na realizację opracowanego przez MOPS projektu „Pozytywka”, w ramach którego odbyły się szkolenia dla osób pracujących z dzieckiem i rodziną z problemem przemocy. Szkolenia, w których uczestniczyli również asystenci rodziny obejmowały następujące zagadnienia:

- „Dziecko w roli świadka i ofiary w rodzinie dotkniętej problemem przemocy”,
- „Praca z dzieckiem, które jest ofiarą przemocy”,
- „Praca z rodziną dziecka, które jest ofiarą przemocy”,
- „Praca z dzieckiem wykorzystywanym seksualnie”.

Regularne instruktaże dla asystentów rodziny prowadziła także kadra kierownicza MOPS. Odbywały się one głównie w ramach comiesięcznych roboczych spotkań Zespołu ds. Asysty Rodzinnej.

Jednym z istotnych elementów podnoszenia kompetencji, a jednocześnie będącym formą wsparcia zapobiegającego m.in. wypaleniu zawodowemu jest superwizja. Polega ona na wzajemnym dzieleniu się asystentów rodziny

doświadczeniami w pracy z rodzinami, napotykanymi trudnościami, wątpliwościami, pomysłami rozwiązań i metodami pracy oraz konsultowaniu tego ze specjalistą (superwizorem). Superwizja może przebiegać indywidualnie lub grupowo. Wszyscy asystenci rodziny mieli możliwość skorzystania z superwizji grupowej, która została dla nich zorganizowana na terenie Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Pile. W grudniu 2015 r. w spotkaniu superwizyjnym wzięło udział **8** asystentów rodziny.

6. Wykorzystanie potencjału organizacji pozarządowych w zakresie działań na rzecz dzieci i rodziny

Realizacja zadań z zakresu wspierania rodziny była możliwa nie tylko dzięki zaangażowaniu instytucji pracujących na rzecz dzieci i rodziny, ale również poprzez realizację zadań przez organizacje pozarządowe. Gmina Piła w oparciu o *ustawę z dnia 24 kwietnia 2005 r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie* powierzyła organizacjom pozarządowym m.in. zadania z obszaru pomocy społecznej, które wpisywały się jednocześnie w obszar wspierania rodziny. Były to: „Organizacja wypoczynku letniego dla dzieci i młodzieży z terenu Piły” (szczegółowe informacje na stronach 26-27) oraz „Organizowanie czasu wolnego dla dzieci i młodzieży z terenu Piły”. W ramach zadania dotyczącego organizacji czasu wolnego funkcjonowały 2 placówki wsparcia dziennego oraz organizowane były zajęcia taneczne dla dzieci. Na realizację ww. zadań Gmina Piła zawarła **8** umów z **5** organizacjami.

7. Rozwój placówek wsparcia dziennego

Zgodnie z art. 9 pkt 1 *ustawy z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej*, rodzina przeżywająca trudności w prawidłowym sprawowaniu opieki nad dziećmi może liczyć na pomoc udzielaną przez placówki wsparcia dziennego.

W 2015 r. na terenie Gminy Piła funkcjonowały **3** placówki wsparcia dziennego dla dzieci i młodzieży. Wszystkie były prowadzone w formie opiekuńczej. Pierwsza z nich działała w Dziennym Domu Pomocy MOPS. Kolejne dwie były prowadzone przez Salezjańskie Stowarzyszenie Wychowania Młodzieży w Pile. Mieściły się one w Oratorium im. bł. Piątki Poznańskiej przy parafii pw. św. Jana Bosko, ul. Libelta 3 oraz w Oratorium św. Jana Bosko, przy parafii pw. św. Rodziny, ul. św. Jana Bosko 1.

Placówka wsparcia dziennego w Dziennym Domu Pomocy funkcjonowała jako świetlica środowiskowa. Zajęcia w niej odbywały się zarówno w roku szkolnym, jak i w

okresie ferii i wakacji. W roku szkolnym dzieci mogły przebywać w niej w godzinach popołudniowych tj. od 12.00 do 17.00, natomiast w czasie wakacji w godzinach 9.00-15.00. Dzieci miały możliwość uczestniczenia w zajęciach plastycznych i rękodzielniczych (np. tworzenie origami, rzeźb z modeliny), muzycznych (np. śpiewanie, tworzenie własnych instrumentów muzycznych z różnych surowców), informatycznych (np. opracowywanie własnych grafik informatycznych), sportowych (np. gra w koszykówkę), ruchowych (zabawy z piłką, skakanką i sznurem) i dydaktycznych (rozwiązywanie rebusów, wierszyków i rymowanek, układanie własnych). Oprócz tego organizowane były imprezy okolicznościowe np. spotkanie wielkanocne, piknik z okazji Międzynarodowego Dnia Dziecka, turnieje sportowe oraz konkursy. Część zajęć, zwłaszcza w ferie i wakacje, odbywała się poza terenem Dziennego Domu Pomocy, między innymi w Muzeum Okręgowym w Pile i Centrum Strzelectwa Sportowego „Tarcza”, na plaży nad jeziorem Piaszczystym, w kinie Helios oraz na wycieczkach, w tym do parku owadów „Owadogigant” w Lubnicy.

Placówka wsparcia dziennego w Dziennym Domu Pomocy, w oparciu o art. 23 pkt. 1 *ustawy z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej* współpracowała z rodzicami uczęszczających do niej dzieci, pedagogami szkolnymi, wychowawcami klas oraz pracownikami socjalnymi i asystentami rodziny. Oprócz tego zapewniała uczęszczającym na zajęcia dzieciom przynajmniej jeden posiłek dziennie.

Do placówki wsparcia dziennego w Dziennym Domu Pomocy MOPS w Pile dzieci rekrutowane były przez pracowników socjalnych i kierowane na podstawie decyzji administracyjnych. W 2015 r. uczęszczało do niej **18** dzieci.

Dzieci i młodzież uczęszczające na zajęcia w placówkach wsparcia dziennego prowadzonych przez Salezjańskie Stowarzyszenie Wychowania Młodzieży były tam również kierowane przez Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Pile. Działalność obydwu placówek prowadzona była w roku szkolnym, w dni powszednie w godzinach 16.00-18.00, w formie kół zainteresowań. W Oratorium im. bł Piątki Poznańskiej prowadzone było koło plastyczne, gitarowe oraz kulinarne, w Oratorium św. Jana Bosko koło muzyczne, artystyczno-fotograficzne i koło gier planszowych. Z oferty obydwu placówek skorzystało łącznie **68** dzieci.

8. Pozyskiwanie kandydatów do pełnienia funkcji rodzin wspierających

W oparciu o art. 29 ust.1 ustawy z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej gmina może wspierać rodziny przeżywające trudności w prawidłowym pełnieniu funkcji opiekuńczo-wychowawczej poprzez ustanowienie dla nich rodzin wspierających, które we współpracy z asystentami rodziny mają za zadanie pomagać rodzinie wspieranej w opiece i wychowaniu dzieci, prowadzeniu gospodarstwa domowego oraz kształtowaniu i wypełnianiu podstawowych ról społecznych.

W 2015 r. Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Pile podejmował działania w kierunku pozyskania kandydatów na rodziny wspierające. Asystenci rodziny dokonywali rozeznania w środowiskach rodzin, z którymi prowadzą pracę, starając się wyłonić potencjalnych kandydatów do pełnienia powyższej roli. Następnie prowadzili z nimi wstępne rozmowy przedstawiając ideę rodzin wspierających, informując o kompetencjach i zakresie czynności podczas pełnienia ww. funkcji oraz rozdając ulotki informacyjne dotyczące wspierania rodziny, opracowane przez MOPS w Pile. Pomimo wielorakich działań ośrodka pozyskiwanie rodzin wspierających jest niezmiernie trudne. Powodem tego zasadniczo jest obawa przed odpowiedzialnością, ale także brak w otoczeniu rodzin dysfunkcyjnych bliskich im osób, które mogłyby stanowić prawidłowy wzorzec wypełniania funkcji rodzicielskich. Nie bez znaczenie jest też fakt, że ustawa o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej nie przewiduje wynagrodzenia dla rodzin wspierających, a jedynie zwrot poniesionych kosztów.

Cel operacyjny 2. Wzmocnienie roli rodziny jako naturalnego środowiska wychowawczego i upowszechnianie wiedzy wśród mieszkańców Piły na temat systemu wsparcia rodziny

1. Promowanie wartości rodziny oraz prawidłowego wzorca postaw rodzicielskich i relacji w rodzinie

Działania w ww. zakresie realizowane były przede wszystkim przez Klub Integracji Społecznej, który funkcjonuje w strukturze Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Pile, w ramach opracowanych projektów socjalnych. W 2015r. KIS zrealizował 6 projektów socjalnych, z których 3 wpisywały się w zadania gminy wynikające z ustawy z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy

zastępczej.

Projekt pt. „Bądź sobą” był skierowany do osób wychowujących co najmniej jedno dziecko. Jego celem było podniesienie kompetencji opiekuńczo-wychowawczych oraz osobistych rodziców i opiekunów. W projekcie udział wzięło **12** uczestników.

Projekt „Ty i Twój nastolatek” dedykowany był osobom, które chciałyby lepiej zrozumieć, na czym polega specyfika okresu dorastania oraz jak ten okres bezpiecznie przejść. Jego celem było poszerzenie wiedzy beneficjentów na temat okresu dojrzewania i dorastania nastolatków. Uczestniczyło w nim **17** osób.

Trzeci projekt pt. „Żyj własnym życiem” skierowany był do osób mających w rodzinach bliskich uzależnionych od alkoholu. Jego celem było podniesienie poziomu wiedzy na temat współzależnienia i umiejętności radzenia sobie z nim. Udział w nim wzięły **22** osoby.

Oprócz projektów Klub Integracji Społecznej prowadził również inne zajęcia mające na celu promowanie wartości rodziny i kształtowanie prawidłowych postaw rodzicielskich oraz relacji w rodzinie, w tym cykl zajęć integracyjno-edukacyjno-wychowawczych (projekcje filmów, koło plastyczne, koło przyrodnicze, koło konserwatorskie, warsztaty wychowawcze, zajęcia edukacyjne dotyczące bezpieczeństwa w życiu codziennym) oraz cykl zajęć dotyczących profilaktyki zdrowotnej i zdrowego stylu życia. W ramach cykli odbyło się łącznie **141** zajęć, w których uczestniczyło **81** osób.

2. Promowanie działań z zakresu wspierania rodziny realizowanych na terenie Gminy Piła, w tym zadań asystenta rodziny, placówek wsparcia dziennego oraz rodzin wspierających

Promocja zadań gminy dotyczących wspierania rodziny, wynikających z *ustawy z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej* w 2015 r. nadal realizowana była przede wszystkim wśród klientów Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Pile oraz instytucji współpracujących z ośrodkiem w powyższym zakresie.

Działania w zakresie promocji asysty rodzinnej podejmowali przede wszystkim pracownicy socjalni oraz asystenci rodziny w trakcie pracy z rodzinami oraz podczas służbowych kontaktów z pracownikami urzędów oraz instytucji. Polegały one na udzielaniu informacji o idei asysty rodzinnej i pracy Zespołu ds. Asysty Rodzinnej oraz

dystrybucji ulotek dotyczących wspierania rodziny (zawierają one informacje o asyście rodzinnej i rodzinach wspierających) wydanych w ilości 1000 szt.

Nowym działaniem promocyjnym było zapraszanie rodzin objętych wsparciem w postaci asysty rodzinnej w 2015 r. do siedziby Zespołu ds. Asysty Rodzinnej przy ul. Bohaterów Stalingradu 23 na spotkanie z kierownikiem zespołu oraz asystentem rodziny, prowadzącym pracę z daną rodziną. Podczas spotkania omawiane były wszystkie zagadnienia dotyczące współpracy rodziny i asystenta, prowadzonej dokumentacji, procedur związanych z ewentualnym umieszczeniem dzieci w pieczy zastępczej, jak też z powrotem dzieci do rodziców biologicznych. Rodziny były również informowane o dostępnych na terenie MOPS formach wsparcia, w tym pozamaterialnych, ze szczególnym uwzględnieniem pozostałych zadań wynikających z *ustawy z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej* tj. ustanawiania rodzin wspierających i organizowania dzieciom i młodzieży czasu wolnego w placówkach wsparcia dziennego. Łącznie odbyły się **23** takie spotkania.

Przedstawiciele Zespołu ds. Asysty Rodzinnej uczestniczyli także w spotkaniu z pracownikami Publicznego Przedszkola Nr 17 im. Krasnala Hałabały w Pile, podczas którego przybliżyli nauczycielom z ww. jednostki oświatowej zadania nałożone na nich przez ustawę, zakres kompetencji i obowiązków asystenta oraz omówili procedury, które obowiązują pracowników MOPS w przypadku stwierdzenia przez nich zagrożenia zdrowia lub życia dziecka.

Promocja działań w zakresie wspierania rodziny realizowana była również za pośrednictwem strony internetowej Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Pile: <http://www.mops.pila.pl/161-informacje-ogolne.html#center>, <http://www.mops.pila.pl/aktualnosci/rodziny-wspierajace-nowy-instrument-wsparcia-rodzin-biologicznych.html> oraz w Biuletynie Informacji Publicznej ośrodka pod adresem <http://biuletyn.abip.pl/mopspila/index.php?komunikat=7467&parent=7467>.

3. Zwrócenie uwagi na istotne problemy społeczne w celu zapobiegania marginalizacji rodzin przeżywających kryzys oraz podniesienia świadomości społeczeństwa o konieczności reagowania na krzywdę dziecka

W 2015 r. wzorem poprzednich lat na terenie Gminy Piła kontynuowana była Lokalna Kampania Przemocy-Nie! Pomocy Tak!, prowadzona z inicjatywy Zespołu Interdyscyplinarnego do spraw przeciwdziałania przemocy w rodzinie. Ponadto Gmina Piła włączyła się do realizacji kampanii o zasięgu ogólnopolskim i regionalnym, w tym

kampanii „Strefa bezpiecznego rodzica”, kampanii społecznych Rzecznika Praw Dziecka „REAGUJ. MASZ PRAWO”, w ramach której odbyła się konferencja z udziałem Rzecznika Praw Dziecka, „Bicie uczy, ale tylko złych rzeczy”, „Jestem mamy i taty”, kampanii „Lekarzu reaguj na przemoc” oraz Wielkopolskiej Kampanii informacyjnej na rzecz przeciwdziałania przemocy.

Oprócz udziału w kampaniach mających na celu zwrócenie uwagi na problemy społeczne oraz podniesienie świadomości społecznej o konieczności reagowania na krzywdę dziecka, Gmina Piła uczestniczyła również w projekcie „Blżej Prawa”, realizowanym dzięki zawarciu porozumienia między Miejskim Ośrodkiem Pomocy Społecznej w Pile, a Terenowym Komitetem Ochrony Praw Dziecka w Poznaniu oraz realizowała projekt „Pozytywka” skierowany do osób dotkniętych problemem przemocy w rodzinie.

4. Upowszechnianie informacji o instytucjach, osobach i możliwościach udzielania pomocy w środowisku lokalnym

Działania w zakresie upowszechniania informacji o możliwościach udzielania pomocy przez instytucje, urzędy oraz indywidualne osoby realizowane były poprzez zamieszczenie ich na stronach internetowych, między innymi Urzędu Miasta Piły, Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Pile, w Biuletynie Informacji Publicznej, w lokalnych mediach, w tym wydawanym w Pile informatorze miejskim „Z pierwszej ręki”, na tablicach ogłoszeniowych oraz w gablotach w urzędach, instytucjach, jednostkach oświatowych, jednostkach ochrony zdrowia.

Źródłem informacji o jednostkach udzielających wsparcia i pomocy rodzinom w kryzysie niezmiennie są również pracownicy Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej, którzy systematycznie zbierają informacje o działalności urzędów, instytucji, organizacji pozarządowych oraz indywidualnych osób i w miarę potrzeb przekazują je rodzinom, z którymi pracują.

5. Opracowanie i propagowanie materiałów edukacyjnych dotyczących tematyki prawidłowego funkcjonowania rodziny

Działania Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Pile polegały na dalszym tworzeniu bibliografii, zapoznawaniu się z dostępnymi publikacjami, konsultowaniu się z innymi specjalistami pracującymi na rzecz wspierania dziecka i rodziny, pozyskiwaniu informacji na temat prawidłowego funkcjonowania rodziny, pełnienia

przez nią funkcji opiekuńczo-wychowawczej i szkoleniu pracowników tym zakresie. W toku podejmowanych przez asystentów rodziny działań okazało się, iż dostępna literatura na temat rodziny jest bardzo obszerna, w związku z czym zapoznanie się z nią wymaga znacznie więcej czasu, niż pierwotnie zakładano.

6. Współdziałanie ze społecznością lokalną w ramach rodzinnej integracji (impresy okolicznościowe, festyny rodzinne, osiedlowe itp.)

Jednym z zadań realizowanym przez gminę w celu wspierania rodziny, zgodnie z art. 8 ust. 1 pkt 5 *ustawy z dnia 9 czerwca 2011 r.* jest pomoc w integracji rodziny. Może ona przybierać wiele form, np. konsultacji specjalistycznych, zajęć warsztatowych, jak również imprez okolicznościowych, czy festynów. Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Pile realizuje te zadania przede wszystkim poprzez działalność Klubu Integracji Społecznej oraz Dziennego Domu Pomocy.

Dzienny Dom Pomocy od wielu lat kładzie duży nacisk w swojej pracy na integrację międzypokoleniową. Seniorzy chętnie przekazują wiedzę dotyczącą tradycji, obrzędów dzieciom i młodzieży oraz dzielą się swoim życiowym doświadczeniem. Szczególnie bliską współpracę nawiązali z Publicznym Przedszkolem Nr 8 w Pile. Wspólną tradycją obydwu jednostek są między innymi spotkania pod tytułem „Babcine bajanie” i „Dziadkowe bajanie”, wspólne wyjścia seniorów z przedszkolakami do galerii sztuki, Regionalnego Centrum Kultury oraz udział seniorów w uroczystościach przedszkolnych.

Seniorzy z Dziennego Domu Pomocy w 2015 r. podejmowali również działalność charytatywną. Przed świętami Bożego Narodzenia oraz z okazji Międzynarodowego Dnia Dziecka odwiedzili dzieci przebywające w Szpitalu Specjalistycznym w Pile i podarowali im pluszaki, uszyte podczas warsztatów krawieckich. Zespół wokalny "Wrzosi" brał udział w akcji „Pusta Choinka” organizowanej przez Caritas Diecezji Koszalińsko-Kołobrzeskiej. Zespół taneczny „Seniority” działający przy Centrum Aktywizacji Osób Starszych i Niepełnosprawnych wystąpił podczas festynu charytatywnego pod hasłem „Gramy dla Igora”, podczas którego seniorki zbierały do puszek datki na rehabilitację chłopca, natomiast teatr tańca „Balans” zorganizował i zaprezentował przedstawienie „Wioska krasnoludków” dla około 40 dzieci z Publicznego Przedszkola Nr 8.

Szeroką ofertę imprez integracyjnych dla rodzin przygotowały również inne gminne jednostki. W ubiegłym roku na terenie Gminy Piła odbyły się między innymi:

- Jarmark Wielkanocny,
- Jarmark Bożonarodzeniowy,
- Pilska Majówka,
- Jarmark Świętych Janów,
- 26 Międzynarodowy Festiwal Folklorystyczny „Bukowińskie spotkania”

oraz festyny osiedlowe.

7. Promocja form aktywnego spędzania czasu wolnego przez dzieci i młodzież

Zadania w zakresie organizacji czasu wolnego dla dzieci i młodzieży Gmina Piła realizuje poprzez pracę ośrodków kultury, sportu i rekreacji, bibliotek, świetlic szkolnych, socjoterapeutycznych, jak również poprzez działalność placówek wsparcia dziennego oraz organizację wypoczynku letniego. Większość wymienionych powyżej jednostek prowadzi pracę całoroczną, rozszerzając swoją ofertę w okresie ferii zimowych i wakacji. Proponowane przez nie zajęcia na ogół są nieodpłatne, a w przypadku zajęć odpłatnych gmina stara się zapewnić zniżki na bilety. Dostępność oferty ww. jednostek dla rodzin z dziećmi zwiększyła się również dzięki Karcie Dużej Rodziny, która umożliwia uzyskanie zniżek przy korzystaniu z zajęć proponowanych między innymi przez Regionalne Centrum Kultury – Fabryka Emocji w Pile, Miejski Ośrodek Sportu i Rekreacji w Pile, czy Centrum Rekreacji Wodnej "Aqua-Pil" sp. z o.o. z Pile.

Do organizatorów największej liczby zajęć dla dzieci i młodzieży, oprócz wymienionych wyżej, należą m.in.:

- Muzeum Stanisława Staszica ,
- Młodzieżowy Dom Kultury „Iskra” w Pile,
- Powiatowa i Miejska Biblioteka Publiczna w Pile oraz jej filie,
- Muzeum Okręgowe w Pile,
- Centrum Strzelectwa Sportowego „Tarcza” w Pile.

Organizatorami czasu wolnego, zarówno w roku szkolnym, jak i w okresie ferii oraz wakacji, są również organizacje pozarządowe w tym Salezjańskie Stowarzyszenie Wychowania Dzieci i Młodzieży w Pile oraz Stowarzyszenie Taneczne „Beezone”.

Promowaniem form aktywnego spędzania czasu wolnego przez dzieci i młodzież zajmuje się każdy podmiot realizujący zadania w tym zakresie, poprzez informacje zamieszczane na stronach internetowych, tablicach ogłoszeniowych, poprzez

plakaty i ulotki, jak również za pośrednictwem lokalnych mediów.

W promocję działalności gminy dotyczącej organizacji czasu wolnego dzieci i młodzieży włączył się również Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej, który za pośrednictwem pracowników socjalnych i asystentów rodziny przedstawiał rodzinom, z którymi prowadził pracę, ofertę zajęć proponowanych przez wymienione powyżej podmioty. Ponadto pracownicy socjalni, przy wsparciu asystentów rodziny, prowadzili rekrutację dzieci do placówek wsparcia dziennego, na różne formy wypoczynku letniego i na zajęcia taneczne oraz koła zainteresowań.

8. Promowanie grup wsparcia oraz działań skierowanych na wzmocnienie kompetencji rodzicielskich; organizowanie grup samopomocowych

Działania ukierunkowane na wzmocnienie kompetencji rodzicielskich realizowane były przede wszystkim w ramach projektów socjalnych oraz zajęć organizowanych na terenie Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej przez Klub Integracji Społecznej.

Łącznie w ramach projektów realizowanych w Klubie Integracji Społecznej zorganizowanych zostało **9** warsztatów, w których udział wzięły **83** osoby i **5** wykładów, z których skorzystało **39** osób.

W 2015 r. pracownicy MOPS zabiegali również o utworzenie grup samopomocowych i grup wsparcia dla rodziców mających trudności w prawidłowym sprawowaniu opieki nad dziećmi oraz przeżywających trudności wychowawcze. Informowali rodziny, z którymi pracują, o możliwości udziału w takich grupach.

Cel operacyjny 3. Wspieranie rodziców w pełnionych przez nich funkcjach opiekuńczo-wychowawczych

1. Opracowanie indywidualnych planów pomocy dostosowanych do rzeczywistych potrzeb rodzin przeżywających kryzys

Skuteczność pracy z rodzinami uzależniona jest między innymi od prawidłowej diagnozy ich sytuacji oraz opracowania dla nich indywidualnego planu pracy. Opracowaniem planów pracy z rodzinami zajmują się przede wszystkim asystenci rodziny, których do sporządzania ww. dokumentów obowiązuje *ustawa z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej*. Zgodnie z art. 15 pkt 2 ustawy plany pracy z rodziną opracowywane są we współpracy z członkami rodzin oraz w

konsultacji z właściwym pracownikiem socjalnym, a jeśli praca prowadzona jest z rodziną, z której dziecko umieszczone zostało w pieczy zastępczej, również z koordynatorem rodzinnej pieczy zastępczej.

W 2015 r. asystenci rodziny sporządzili **95** planów pracy. Okres, na jaki są one zawierane, jest uzależniony od sytuacji rodziny. Plany są modyfikowane, kiedy znacząco zmienia się sytuacja rodziny. Do zmian wpływających na funkcjonowanie rodzin należy na ogół zmiana ich składu, w tym przede wszystkim umieszczenie dzieci w pieczy zastępczej lub powrót dzieci z pieczy do rodziny biologicznej.

2. Udzielanie pomocy materialnej rodzinom znajdującym się w trudnej sytuacji ekonomicznej

W minionym roku Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Pile udzielił pomocy materialnej w oparciu o *ustawę o pomocy społecznej* łącznie **2308** rodzinom, przy czym **2010** rodzin otrzymało ją w postaci świadczeń pieniężnych. Były to zasiłki pieniężne, w tym: zasiłki okresowe, zasiłki celowe oraz specjalne zasiłki celowe.

Pomoc materialna skierowana do rodzin z dziećmi znajdujących się w trudnej sytuacji ekonomicznej nie ograniczała się wyłącznie do wypłaty zasiłków z pomocy społecznej. Dzieci i młodzież objęte były również wsparciem w postaci programu „Pomoc państwa w zakresie dożywiania”, w ramach którego miały zapewnione posiłki w szkołach, przedszkolach i żłobkach. Ta forma pomocy została przyznana na podstawie decyzji dyrektora MOPS w Pile, a otrzymało ją:

- **382** dzieci w żłobkach i przedszkolach,
- **982** uczniów szkół podstawowych, gimnazjów i szkół ponadgimnazjalnych.

Dożywianiem w ramach ww. programu w oparciu o decyzje dyrektorów jednostek oświatowych objętych zostało dodatkowo **258** dzieci

Gmina zapewnia również pomoc materialną rodzinom, których sytuacja finansowa utrudnia, bądź uniemożliwia zakupienie dzieciom niezbędnych podręczników, przyborów i pomocy szkolnych, sprzętu sportowego, czy opłacenie zajęć pozalekcyjnych. Pomoc ta zgodnie z art. 90d i 90e *ustawy z dnia 7 września 1991 r. o systemie oświaty* (tj.: Dz.U. z 2015 r. poz. 2156) przyznawana jest w formie stypendium szkolnego oraz zasiłku szkolnego. W 2015 r. Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Pile, który zajmuje się dystrybucją tych świadczeń, wypłacił stypendia **744** uczniom. Ponadto **1** uczeń otrzymał pomoc w postaci zasiłku szkolnego.

Kolejną formą pomocy kierowaną do rodzin z dziećmi, dystrybuowaną przez Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Pile, są świadczenia rodzinne. Wg stanu na 31 grudnia 2015 r. zasiłki rodzinne wraz z dodatkami zostały wypłacone:

- **532** rodzinom z jednym dzieckiem,
- **545** rodzinom z dwojgiem dzieci,
- **217** rodzinom z trojgiem dzieci,
- **79** rodzinom z czworgiem i więcej dzieci.

Kolejnym ze świadczeń rodzinnych jest jednorazowa zapomoga z tytułu urodzenia dziecka. W 2015 r. wypłacono łącznie **507** takich świadczeń.

Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Pile wypłaca również świadczenia z funduszu alimentacyjnego. Wg stanu na 31 grudnia 2015 r. świadczenia te wypłacono **802** uprawnionym osobom.

Zakres wsparcia o charakterze materialnym, którego MOPS udzielił rodzinom w trudnej sytuacji ekonomicznej, jest szeroki i zostanie szczegółowo przedstawiony w sprawozdaniu za rok ubiegły z realizacji „Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Miasta Pily do roku 2020”.

3. Objęcie wsparciem asystenta rodziny możliwie jak największej liczby rodzin mających trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych

W 2015 r. asystenci rodziny rozpoczęli pracę z **28** nowymi rodzinami, a zakończyli pracę z **23** rodzinami. W **11** rodzinach, z którymi asystenci rodziny zakończyli pracę, udało się zrealizować cele założone w planie pracy i poprawić ich funkcjonowanie. Z **8** rodzinami zaprzestano współpracy. Część z tych rodzin wycofała zgodę na korzystanie z pomocy w formie asysty, część zaś nie współpracowała z asystentem rodziny. Art. 8 ust. 3 ustawy z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej stanowi, że asysta rodzinna prowadzona jest za zgodą rodziny i przy jej aktywnym udziale. Z kolejnym **2** rodzinami asysta została zakończona z powodu braku oczekiwanych efektów, natomiast u **2** rodzin zmieniono metody pracy.

W **13** rodzinach po zakończeniu pracy został wprowadzony monitoring. Oprócz tego asystenci kontynuowali monitoring w **11** rodzinach, w których asysta została zakończona w 2014 r.

Przeciętny czas pracy z rodziną wynosił **29** miesięcy.

W ramach obowiązków służbowych asystenci rodziny diagnozowali problemy, z

jakimi borykają się rodziny, opracowywali dla nich plany pracy, udzielali pomocy w zdobywaniu umiejętności prowadzenia gospodarstwa domowego, udzielali pomocy w rozwiązywaniu problemów socjalnych, psychologicznych, wychowawczych, wspierali społeczną aktywność rodziny, motywowali członków rodzin do podniesienia kwalifikacji zawodowych, udzielali pomocy w znalezieniu i utrzymaniu zatrudnienia, podejmowali czynności interwencyjne i zaradcze w sytuacjach kryzysowych. Ponadto współpracowali z jednostkami administracji rządowej i samorządowej, organizacjami pozarządowymi oraz innymi podmiotami pracującymi na rzecz dziecka i rodziny, zespołem interdyscyplinarnym i grupami roboczymi.

Pracę z rodzinami dokumentowali sporządzając miesięczne sprawozdania z pracy z rodziną oraz z monitoringu, a także okresową ocenę sytuacji rodziny. Sporządzanie okresowej oceny sytuacji rodziny nie rzadziej niż co 6 miesięcy stanowi ustawowy obowiązek asystenta. Łącznie asystenci sporządzili:

- **154** okresowe oceny sytuacji rodzin,
- **902** miesięczne sprawozdania z pracy prowadzonej z rodzinami,
- **55** miesięcznych sprawozdań z monitoringu prowadzonego po zakończeniu pracy z rodziną.

4. Wprowadzenie rodzin wspierających do rodzin w kryzysie

Rodziny wspierające są najmniej rozpowszechnioną formą pomocy dla rodzin w kryzysie. W ubiegłym roku, pomimo podejmowanych prób wypromowania idei rodzin wspierających przez asystentów i pracowników socjalnych oraz przeprowadzeniu wielu rozmów z potencjalnymi kandydatami do pełnienia tej roli, zawarta została tylko **1** umowa z rodziną wspierającą, która objęła swoją pomocą **1** rodzinę wspieraną, w osobie samotnej matki z trojgiem dzieci w wieku 3-12 lat.

Rodzina wspierająca udzielała pomocy rodzinie wspieranej w zakresie opieki i wychowania dzieci, prowadzenia gospodarstwa domowego, a także kształtowania i wypełniania podstawowych ról społecznych, poprzez zaszczepianie rodzinie wspieranej pozytywnych wzorców funkcjonowania, edukację w zakresie organizowania dzieciom czasu wolnego, pomoc dzieciom w nauce, udzielanie wskazówek dotyczących opieki i wychowania dzieci, wypracowanie w rodzinie nawyku utrzymania higieny osobistej oraz porządku w mieszkaniu, naukę racjonalnego prowadzenia budżetu domowego, gotowania i systematycznego przygotowywania posiłków oraz pomoc w rozwiązywaniu bieżących problemów rodziny we współpracy z asystentem rodziny i pracownikiem

socjalnym.

Współpraca rodziny wspierającej z rodziną wspieraną oraz asystentem i pracownikiem socjalnym układała się pomyślnie i pozwoliła rozwiązać wiele trudnych sytuacji w rodzinie objętej tą formą pomocy. Obydwie rodziny wyrażają wolę dalszej współpracy, która będzie kontynuowana w 2016 r.

5. Zwiększanie dostępności do bezpłatnego poradnictwa specjalistycznego (rodzinnego, psychologicznego, pedagogicznego, prawnego) oraz do terapii rodzinnej, prowadzenie grup wsparcia dla osób i rodzin dotkniętych przemocą

Rodziny w kryzysie oraz przeżywające trudności w prawidłowym sprawowaniu opieki nad dziećmi na ogół są rodzinami wieloproblemowymi, wymagającymi wsparcia wielu specjalistów, w tym prawników, psychologów, pedagogów oraz doradców zawodowych.

Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Pile realizował zadania w zakresie poradnictwa między innymi za pośrednictwem Klubu Integracji Społecznej. W 2015 r. w ramach działalności KIS przeprowadzonych zostało **297** konsultacji, w tym:

- **107** konsultacji pedagogicznych,
- **190** konsultacji psychologicznych.

W ramach pozostałej działalności ośrodka przeprowadzone były również:

- **422** konsultacje psychologiczne,
- **250** porad prawnych,
- **18** konsultacji zawodowych (udzielanych na terenie MOPS przez doradcę zawodowego z Wojewódzkiego Urzędu Pracy w Poznaniu).

Łącznie w 2015 r. w Miejskim Ośrodku Pomocy Społecznej w Pile udzielono **987** specjalistycznych porad.

MOPS w Pile jest również realizatorem zadań wynikających z *ustawy z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie* (tj.: Dz.U. z 2015 poz. 1390), których adresatami są osoby i rodziny dotknięte problemem przemocy w rodzinie. W ubiegłym roku podejmowanych było wiele działań mających na celu wsparcie ww. osób i rodzin, w tym wymienione wyżej poradnictwo psychologiczne (496 konsultacji prowadzonych było z osobami dotkniętymi problemem przemocy) realizowane w ramach KIS i programu „Pozytywka” oraz 14 spotkań grupowych (warsztatowych),

które również odbywały się w ramach programu „Pozytywka”. Zaangażowanie beneficjentów ww. programu podczas zajęć grupowych pokazało, że mimo dotychczasowych niepowodzeń w tworzeniu grup samopomocowych dla osób dotkniętych problemem przemocy w rodzinie, należy nadal tworzyć sprzyjające warunki i dążyć do ich zawiązania.

6. Organizowanie wypoczynku letniego dla dzieci z rodzin wymagających wsparcia

Organizowanie i finansowanie wypoczynku letniego jest jednym z działań o charakterze socjalnym, ale wpisującym się także w zadania z zakresu wspierania rodziny. W 2015 r. Gmina Piła realizowała to zadanie powierzając je organizacjom pozarządowym w drodze konkursu zgodnie z *ustawą z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie*.

Podobnie jak w 2014 r. wypoczynek letni organizowany był w trzech formach tj. półkolonii, kolonii i obozu. Łącznie zorganizowano **4** półkolonie, w których udział wzięło **170** dzieci, **1** kolonię, w której uczestniczyło **50** osób oraz **1** obóz dla **40** dzieci.

Uczestnicy wszystkich form wypoczynku letniego byli rekrutowani przez Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej i kierowani w oparciu o decyzje administracyjne.

Bogatą ofertę zajęć dla dzieci i młodzieży przygotowały w ramach „Wakacje w mieście” Regionalne Centrum Kultury – Fabryka Emocji w Pile, Miejski Ośrodek Sportu i Rekreacji. Akcję „Wakacje z wyobraźnią” przygotowały Powiatowa i Miejska Biblioteka Publiczna w Pile, a „Wakacje w Muzeum” zorganizowało Muzeum Okręgowe w Pile.

W ofercie Regionalnego Centrum Kultury-Fabryka Emocji znalazły się między innymi: warsztaty gry na bębnach afrykańskich, zajęcia plastyczne, projekcje filmów, konkursy rysunkowe, warsztaty i spektakle teatralne, zajęcia taneczne, ceramiczne, festiwal piosenki kolonijnej, pokazy terenowych modeli zdalnie sterowanych, turniej tenisa stołowego, pogadanki, zajęcia muzyczno-ruchowe.

Miejski Ośrodek Sportu i Rekreacji w Pile zorganizował dla dzieci i młodzieży „Letnią Akademię Piłki Nożnej”, „Letnią Akademię Tenisa Stołowego” oraz prowadził w każdą wakacyjną sobotę i niedzielę gry i zabawy dla najmłodszych na terenie Ośrodka Turystyczno-Wypoczynkowego „Płotki”.

W ramach akcji „Wakacje z wyobraźnią” zajęcia odbywały się zarówno w

Oddziale Dziecięcym Biblioteki Głównej oraz w filiach miejskich. Były to głównie twórcze zabawy z książką z wykorzystaniem technik plastycznych, warsztaty rękodzielniczo, projekcje filmów, zabawy literackie oraz wspólne czytanie. Ponadto dzieci mogły nieodpłatnie korzystać z gier planszowych, programów edukacyjnych oraz Internetu.

Muzeum Okręgowe w Pile przygotowało dwa bloki zajęć pn. „M jak Muzeum” i „Śladami wielkich odkrywców” oraz plener rysunkowo-malarski, który odbył się w Muzeum Kultury Ludowej w Osieku

7. Włączenie wolontariuszy do pracy z rodzinami (pomoc dzieciom w lekcjach, pomoc w opiece nad dziećmi)

Praca wolontariuszy również w 2015 r. okazała się być pomocną przy realizacji zadań w zakresie wspierania rodziny. Polegała ona przede wszystkim na pomocy dzieciom w lekcjach, edukacji rodziców w zakresie opieki i wychowania dzieci oraz doradztwa zawodowego.

Pierwsze z wymienionych działań wykonało Stowarzyszenie Centrum Wolontariatu, mieszczące się w Pile, przy ul. 11 Listopada 38, jako zadanie publiczne „Promocja wolontariatu, szkolenie wolontariuszy przez pośrednictwo pracy wolontariuszy w zakresie pomocy społecznej”, wspierane przez Gminę Piła, zgodnie z *ustawą z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie*. Zadanie to obejmowało między innymi zorganizowanie punktów, w których dzieci mające trudności w nauce mogły uzyskać pomoc. W 2015 r. na rzecz pomocy dzieciom w nauce pracowało **33** wolontariuszy, którzy przepracowali **387** godzin.

Wolontariusze prowadzili również zajęcia edukacyjne dla rodzin mieszkających w Ośrodku Wsparcia Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Pile. Dotyczyły one organizacji czasu wolnego dzieciom, wspólnych zajęć i zabaw, opieki nad małymi dziećmi, pielęgnacji noworodków i niemowląt, prowadzenia zdrowego trybu życia w ciąży oraz doradztwa zawodowego. W ramach **4** podpisanych porozumień wolontariusze wypracowali **167** godzin.

III. Inne działania w zakresie wspierania rodziny

Kolejnym z zadań własnych gminy, zgodnie z art. 176 pkt 5 *ustawy z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej*, jest współfinansowanie pobytu dziecka w różnych formach pieczy zastępczej, tj. rodzinie zastępczej, rodzinnym domu dziecka, placówce opiekuńczo-wychowawczej, regionalnej placówce opiekuńczo-terapeutycznej lub interwencyjnym ośrodku preadopcyjnym.

Wg stanu na 31 grudnia 2015 r. w placówkach opiekuńczo-wychowawczych przebywało **22** dzieci pochodzących z Piły, za które gmina była zobowiązana ponosić część odpłatności, natomiast w rodzinach zastępczych (zawodowych, niezawodowych i spokrewnionych) **74** dzieci.

W 2015 r. umieszczonych zostało po raz pierwszy w pieczy zastępczej **42** dzieci, a opuściło ją **20** dzieci, z czego **17** wróciło do rodzin biologicznych, **3** trafiło do adopcji.

Liczba dzieci umieszczonych w pieczy zastępczej i opuszczających ją utrzymuje się na poziomie zbliżonym do poprzedniego roku. Warty zaznaczenia jest fakt, że wśród dzieci, które wróciły z pieczy zastępczej do rodzin biologicznych, jest **12** z rodzin objętych asystą rodzinną.

Wydatki poniesione przez Gminę Piła na współfinansowanie pobytu dzieci w pieczy zastępczej ilustruje **załącznik nr 1**. Zamknęły się one w kwocie **376 671,33 zł** za pobyt dzieci w instytucjonalnej pieczy zastępczej oraz w **203 459,90 zł** za pobyt dzieci w rodzinach zastępczych. Przeciętna wysokość świadczenia na pokrycie kosztów pobytu dziecka w placówce opiekuńczo-wychowawczej wyniosła **1562,95 zł**. Łącznie Gmina Piła sfinansowała **241** takich świadczeń. Przeciętna wysokość świadczenia na pokrycie kosztów pobytu dziecka w rodzinie zastępczej wyniosła **261,18 zł**. Gmina sfinansowała **779** takich świadczeń.

Koszt poniesiony na współfinansowanie przez gminę pobytu dzieci w pieczy zastępczej wzrósł w stosunku do poprzednich lat. Wynika to z faktu, iż zgodnie z art. 191 ust. 9 i 10 *ustawy z dnia 9 czerwca 2011 r. ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej* w pierwszym roku pobytu dzieci w pieczy zastępczej gmina pokrywa 10% wydatków na opiekę i wychowanie dzieci przebywających w pieczy zastępczej, w drugim roku kwota ta wzrasta do 30%, a w trzecim roku i kolejnych latach do 50%. W 2015 r. znacząco wzrosła liczba dzieci, które przebywały w pieczy zastępczej powyżej 2 lat. Łącznie w ubiegłym roku Gmina Piła sfinansowała aż **407** świadczeń z 50%

odpłatnością, podczas gdy w 2014 r. sfinansowano tylko **129** takich świadczeń. Tak dużemu wzrostowi kosztów ma szansę zapobiec zmiana w art. 47 *ustawy*, gdzie po nowelizacji pojawił się zapis mówiący o tym, że w przypadku nieprzekazania do sądu w terminie 18 miesięcy od dnia umieszczenia dziecka w pieczy zastępczej informacji o możliwości powrotu dziecka do rodziny biologicznej, organizator rodzinnej pieczy zastępczej składa do właściwego sądu wnioski o wszczęcie z urzędu postępowania o wydanie wobec dziecka zarządzeń celem uregulowania jego sytuacji prawnej. Głównym założeniem tej zmiany jest zapobieżenie długotrwałemu pobytowi dzieci w pieczy zastępczej.

IV. Wydatki w ramach realizacji celów Gminnego Programu Wspierania Rodziny

Wydatki poniesione przez Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Pile na realizację zadań z zakresu wspierania rodziny wynikające z *ustawy z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej* ilustruje **załącznik nr 1** do niniejszego opracowania.

Na funkcjonowanie Zespołu ds. Asysty Rodzinnej w 2015 roku wydatkowano kwotę 399.199,82 zł, z czego 285.087,26 ze środków własnych gminy, natomiast 114.112,56 z dotacji celowej w ramach realizacji resortowego programu wspierania rodziny i systemu pieczy zastępczej na 2015 rok „Asystent rodziny i koordynator rodzinnej pieczy zastępczej”, przeznaczonych zgodnie z programem na dofinansowanie wyłącznie wynagrodzeń wraz z pochodnymi asystentów rodzin.

Główną pozycję wydatków stanowią wynagrodzenia i pochodne 363.827,88 zł, co stanowi 91,14% wydatków ogółem, świadczenia na rzecz osób fizycznych 3.616,34 zł., oraz pozostałe wydatki bieżące 31.755,60 zł. Szczegółowe dane w załączniku nr 1. W porównaniu z 2014 rokiem wydatki ogółem wzrosły o 51.187,83 zł., w tym wynagrodzenia i pochodne o 45.892,07 zł. Wzrost ten związany jest ze zwiększeniem zatrudnienia asystentów rodzin.

Pozostałe wydatki na realizację zadań wynikających z *Gminnego Programu Wspierania Rodziny Miasta Piły na lata 2014-2016* ilustruje poniższa tabela.

Tabela 1. Wydatki MOPS w ramach realizacji programu w 2014 i 2015 r.

Lp.	Opis zadania	Kwota w 2014 r.	Kwota w 2015 r.
1.	Świadczenia z pomocy społecznej - zadania własne gminy (wysokość udzielonych świadczeń wg MPiPS-03)	9 991 787,00 zł	9 647 373,00 zł
2.	Wydatki poniesione na placówki wsparcia dziennego	98 250,00 zł w tym dotacja na prowadzenie placówek wsparcia dziennego przez Salezjańskie Stowarzyszenie Wychowania Młodzieży 50 000,00 zł	71 855,00 zł w tym dotacja na prowadzenie placówek wsparcia dziennego przez Salezjańskie Stowarzyszenie Wychowania Młodzieży 34 100,00 zł
3.	Zadania zlecone organizacjom pozarządowym w zakresie organizowania czasu wolnego dzieci i młodzieży (z wyłączeniem placówek wsparcia dziennego prowadzonych przez Salezjańskie Stowarzyszenie Wychowania Młodzieży)	0,00 zł	15 900,00 zł
4.	Dożywianie dzieci i młodzieży w ramach programu „Pomoc państwa w zakresie dożywiania” (wysokość udzielonych świadczeń wg Sprawozdania Pomoc państwa w zakresie dożywiania)	1 017 923,00 zł w tym ze środków własnych gminy 389 000,00 zł z dofinansowania 628 923,19 zł	913 667,00 zł w tym ze środków własnych gminy 484 439,00 zł z dofinansowania 429 228,00 zł
5.	Stypendia szkolne i zasilki szkolne	1 598 395,20 zł	1 590 988,00 zł
6.	Świadczenia z funduszu alimentacyjnego	4 202 591,00 zł	4 028 722,00 zł
7.	Wydatki na zasilki rodzinne wraz z dodatkami	5 554 090,00 zł	5 201 126,00 zł
8.	Jednorazowa zapomoga z tytułu urodzenia dziecka	536 000,00 zł	507 000,00 zł
9.	Organizacja wycieczek letnich dla dzieci i młodzieży (zadanie zlecone organizacjom pozarządowym)	166 000,00 zł	166 000,00 zł

Źródło: Dane Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Pile

V. Osiągnięte rezultaty

Zgodnie z założeniami *Gminnego Programu Wspierania Rodziny Miasta Piły na lata 2014-2016* ocena, w jakim stopniu udało się wykonać zaplanowane w nim działania, opiera się na zbieraniu danych i ich analizie, a zwłaszcza analizie wskaźników przyjętych do monitorowania jego realizacji. Ilustruje to tabela nr 2.

Tabela 2. Wskaźniki monitorowania realizacji programu w latach 2014 i 2015

Wskaźnik	Ilość zrealizowanych działań w 2014 r.	Ilość zrealizowanych działań w 2015 r.
Liczba rodziny objętych wsparciem asystentów rodziny	124	109
Liczba dzieci w rodzinach objętych asystą	175	240
Liczba dzieci, które wróciły z pieczy zastępczej do rodzin biologicznych	5	12
Liczba rodzin wspierających	0	1
Liczba rodzin korzystających z pomocy rodziny wspierającej	0	1
Liczba rodzin objętych wsparciem z systemu pomocy społecznej z powodu bezradności w sprawach opiekuńczo-wychowawczych	583	552
Liczba rodzin, w których prowadzony był monitoring sytuacji rodziny po zakończeniu asysty	22	24
Liczba placówek wsparcia dziennego	2	3
Liczba dzieci uczęszczających na zajęcia w placówkach wsparcia dziennego	64	68
Liczba grup wsparcia i grup samopomocowych	4	0

Liczba przedsięwzięć realizowanych w ramach działalności edukacyjnej i promocyjnej, w tym:	1082	1131
<ul style="list-style-type: none"> • poradnictwa specjalistycznego • projektów socjalnych • zajęć edukacyjnych 	996 6 80	987 3 141
Liczba programów i kampanii społecznych, w których brano udział	1	9
Liczba organizacji pozarządowych prowadzących działania na rzecz wsparcia rodziny	6	5
Liczba wolontariuszy pracujących w organizacjach pozarządowych działających na rzecz wsparcia rodziny	26	33

Źródło: Dane Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Pile

Tabela 3. Inne wskaźniki zidentyfikowane podczas realizacji programu w latach 2014 i 2015

Wskaźnik	Ilość zrealizowanych działań w 2014 r.	Ilość zrealizowanych działań w 2015 r.
Rodziny po raz pierwszy objęte asystą	15	28
Liczba rodzin, u których została zakończona asystą	43	23
	w tym liczba rodzin, które zrealizowały założenia wynikające z planu pracy	w tym liczba rodzin, które zrealizowały założenia wynikające z planu pracy
	24	11
Liczba indywidualnych planów pomocy dla rodziny mających problemy opiekuńczo-wychowawcze	122	95
liczba umów z organizatorami wypoczynku letniego dla dzieci i młodzieży	6	6

Źródło: dane Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Pile

VI. Podsumowanie

Sprawozdanie z realizacji *Gminnego Programu Wspierania Rodziny Miasta Piły na lata 2014-2016*, podobnie jak w poprzednim roku, jest jednocześnie sprawozdaniem z wykonania zadań gminy wynikających z *ustawy z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej*.

Z analizy danych zebranych w niniejszym opracowaniu oraz wskaźników założonych do monitorowania stopnia, w jakim program został wdrożony, wynika, że w 2015 r. większość zaplanowanych w nim działań było zrealizowanych.

Z diagnozy problemów, z którymi borykają się rodziny objęte pomocą asystentów wynika, że największe wsparcie potrzebne jest rodzinom, z których dzieci zostały umieszczone w pieczy zastępczej, w związku z tym pierwszą grupą samopomocową, którą będą w 2016 r. próbowali zorganizować asystenci rodziny, będą tworzyli rodzice, którzy nie sprawują aktualnie bezpośredniej opieki nad dziećmi.

Wśród nowozrealizowanych działań warto wymienić: zawarcie umowy z rodziną wspierającą, udział w 9 kampaniach społecznych i programach oraz przygotowanie materiałów i promocyjnych dotyczących gminnego systemu wspierania rodziny. W kolejnym roku planowane jest rozwinięcie działalności w tym zakresie. Szczególnego nakładu pracy wymaga rozpropagowanie idei rodzin wspierających, by zainteresować nią zarówno potencjalnych kandydatów na rodziny wspierające, jak i ewentualnych odbiorców tej formy wsparcia.

Analiza informacji zawartych w ww. sprawozdaniu pozwala podtrzymać opinię, że Gmina Piła posiada duży potencjał instytucji oraz organizacji realizujących zadania w zakresie wspierania rodziny, a pomoc, jaka oferowana jest rodzinom w kryzysie oraz przeżywającym trudności opiekuńczo-wychowawcze jest kompleksowa i obejmuje wszystkie sfery życia rodzin.

Stopień wdrożenia w 2015 r. *Gminnego Programu Wspierania Rodziny Miasta Piły na lata 2014-2016* potwierdza również, że założone w nim cele są słuszne, a działania opracowane zostały prawidłowo. Doświadczenie nabyte w trakcie realizacji programu w latach 2014 i 2015 pozwala zauważyć, które metody pracy wymagają dalszego doskonalenia.

Spis wykresów i tabel

Wykres 1. Struktura rodzin objętych asystą rodzinną w 2014 i 2015 r. w ujęciu procentowym	8
Tabela 1. Wydatki MOPS w ramach realizacji programu w 2014 i 2015 r.	30
Tabela 2. Wskaźniki monitorowania realizacji programu w latach 2014 i 2015.....	31
Tabela 3. Inne wskaźniki zidentyfikowane podczas realizacji programu w latach 2014 i 2015.....	32

ZASTĘPCA PREZYDENTA

/-/ Krzysztof Szewc

WYDATKI ZWIĄZANE Z REALIZACJĄ USTAWY O WSPIERANIU RODZINY I SYSTEMIE PIECZY ZASTĘPCZEJ

Nazwa (wyszczególnienie)	Plan na 01.01.2015 r.	Plan na 31.12.2015 r.	Wykonanie finansowe	Źródła finansowania		% realizacji	Szczegółowy opis
				środki własne	dofinansowanie w ramach Resortowego programu wspierania rodziny i systemu pieczy zastępczej na rok 2015 „Asystent rodziny i koordynator rodzinnej pieczy zastępczej”		
Rozdział 85201- Placówki opiekuńczo-wychowawcze							
Zakup usług przez jednostki samorządu terytorialnego od innych jednostek samorządu terytorialnego	447 480,00	397 480,00	376 671,33	376 671,33	0,00	94,76%	Na dzień 31.12.2015 w placówkach opiekuńczo-wychowawczych przebywało 22 dzieci. W 2015 roku sfinansowano 241 świadczeń, w tym: *44 świadczenia o 10 % odpłatności (18.190,77 zł), * 74 świadczenia o 30 % odpłatności (85.366,50 zł), *123 świadczenia o 50 % odpłatności gminy.(273.114.06 zł). Średnia wysokość świadczenia wyniosła 1.562,95 zł. Odpłatność uzależniona jest od okresu przebywania dziecka w placówce opiekuńczo-wychowawczej (10%,30% lub 50% odpłatności) Zobowiązania niewymagalne na dzień 31.12.2015 r wyniosły 3.454,14 zł
Rozdział 85204- Rodziny zastępcze							
Zakup usług przez jednostki samorządu terytorialnego od innych jednostek samorządu terytorialnego	210 168,00	205 168,00	203 459,90	203 459,90	0,00	99,17%	Na dzień 31.12.2015 w rodzinach zastępczych przebywa 74 dzieci W 2015 roku sfinansowano 779 świadczeń w tym: *273 świadczeń o 10 % odpłatności (32.201,01 zł) *222 świadczenia o 30 % odpłatności gminy (59.400,59 zł) * 284 świadczeń z 50% odpłatnością gminy (111.858,30 zł)

								Średnia wysokość świadczenia – 261,18 zł. Odpłatność uzależniona jest od typu rodziny zastępczej, od przyznanych w formie decyzji starosty dodatkowych środków na potrzeby związane z przyjęciem dziecka do rodziny zastępczej oraz okresu przebywania dziecka w rodzinie zastępczej (10%, 30% lub 50% odpłatności). Zobowiązania niewymagalne na 31 grudnia 2015 r wyniosły 1.204,53 zł
--	--	--	--	--	--	--	--	--

Rozdział 85206- Wsparanie rodziny

Świadczenia na rzecz osób fizycznych w tym:	2 447,00	3 687,00	3 616,34	3 616,34	0,00	98,08%	
<i>Wydatki osobowe niezaliczane do wynagrodzeń</i>	2 447,00	3 687,00	3 616,34	3 616,34	0,00	98,08%	Wydatki przeznaczone na świadczenia na rzecz osób fizycznych (§3020) to wydatki na wypłatę ekwiwalentu za używanie prywatnej odzieży jako roboczej dla asystentów rodziny (3.129,31zł) oraz zakup napojów (487,03 zł).
Wynagrodzenia i pochodne od wynagrodzeń w tym:	428 557,00	400 609,00	363 827,88	249 715,32	114 112,56	90,82%	
<i>Wynagrodzenia osobowe pracowników</i>	336 648,00	313 758,00	286 952,76	191 300,88	95 651,88	91,46%	Wynagrodzenia i pochodne od wynagrodzeń pracowników zespołu ds. Asysty Rodzinnej finansowano ze środków własnych gminy w wysokości 249.715,32 zł oraz z dotacji celowej w ramach "Resortowego program wspierania rodziny i systemu pieczy zastępczej na rok 2015 „Asystent rodziny i koordynator rodzinnej pieczy zastępczej”
<i>Dodatkowe wynagrodzenie roczne</i>	20 750,00	19 178,00	19 177,28	19 177,28	0,00	100,00%	Wydanki na ten cel finansowano w § 4010, 4040, 4110, 4120 klasyfikacji budżetowej.
<i>Składki na ubezpieczenia społeczne</i>	62 402,00	59 537,00	50 760,20	34 499,26	16 260,94	85,26%	
<i>Składki na Fundusz Pracy</i>	8 757,00	8 136,00	6 937,64	4 737,90	2 199,74	85,27%	
Pozostałe wydatki bieżące w tym:	46 406,00	37 040,00	31 755,60	31 755,60	0,00	85,73%	
<i>Zakup materiałów i wyposażenia</i>	9 146,00	4 146,00	3 513,43	3 513,43	0,00	84,74%	Na wydatki te składają się wydatki na zakup materiałów biurowych (921,93zł), papieru ksero (800,00zł), tonerów (800,00zł), czasopism i wydawnictw fachowych (603,09zł), programy i licencje (299,85zł) oraz zakup aparatów telefonicznych (88,56 zł)

<i>Zakup usług zdrowotnych</i>	340,00	340,00	260,00	260,00	0,00	76,47%	Finansowanie wydatków na badania lekarskie asystentów rodzin.
<i>Zakup usług pozostałych</i>	5 550,00	5 550,00	3 016,00	3 016,00	0,00	54,34%	W ramach pozostałych usług finansowano wykonanie ulotek informacyjnych (492,00zł), usługę edukacyjno-szkoleniową (2.304,00zł) oraz wykonanie pieczętek (220,00 zł)
<i>Oplaty z tytułu zakupu usług telekomunikacyjnych</i>	6 000,00	4 129,00	4 128,40	4 128,40	0,00	99,99%	Oplaty za służbowe telefony komórkowe użytkowane przez pracowników.
<i>Podróże służbowe krajowe</i>	12 124,00	8 566,00	7 475,09	7 475,09	0,00	87,26%	W ramach tych wydatków finansowany był zakup biletów miesięcznych dla asystentów (6.113,33zł), koszty delegacji (643zł) oraz ryczałt za używanie prywatnego samochodu do celów służbowych (718,76zł) .
<i>Różne opłaty i składki</i>	1 400,00	1 400,00	1 376,37	1 376,37	0,00	98,31%	Wydatki te obejmują opłaty za licencje.
<i>Odpis na ZFŚS</i>	9 846,00	10 909,00	10 908,31	10 908,31	0,00	99,99%	W pozycji tej ujęto wydatki ponoszone zgodnie z przepisami ustawy z 4 marca 1994 o Zakładowym Funduszu Świadczeń Socjalnych
<i>Szkolenia pracowników niebędących członkami korpusu służby cywilnej</i>	2 000,00	2 000,00	1 078,00	1 078,00	0,00	53,90%	W tej pozycji ujęto wydatki na szkolenia pracowników Zespołu ds. Asysty Rodzinnej
Razem rozdział 85206- Wspieranie rodziny	477 410,00	441 336,00	399 199,82	285 087,26	114 112,56	90,45%	
Ogółem wydatki	1 135 058,00	1 043 984,00	979 331,05	865 218,49	114 112,56	93,81%	